

Serienummer PRS 2021:1

Förmånen inkomstpensionstillägg i förhållande till de bilaterala socialförsäkringsavtal som Sverige har ingått

Pensionsmyndighetens ställningstagande

Förmånen inkomstpensionstillägg anses som ett tillägg till den inkomstgrundade ålderspensionen, varför förmånen omfattas av de internationella bilaterala socialförsäkringskonventioner som Sverige har ingått med tredje land.

Bakgrund

Sverige har ingått bilaterala avtal om social trygghet med ett flertal andra stater utanför EU/EES, som syftar till att dels reglera vilken stats lagstiftning som ska gälla för en person som befunnit sig i en gränsöverskridande situation och dels att samordna de nationella förmånsbestämmelserna med den andra statens motsvarande bestämmelser. I avtalen anges bl.a. vilka personer som omfattas (personkrets), vilka förmåner som ingår (sakområde), vilken stats lag som ska gälla (tillämplig lagstiftning) och hur vissa typer av förmåner ska samordnas (förmånsbestämmelser). Vidare finns bestämmelser som innebär att avtalen är tillämpliga på lagstiftning som kodifierar, ändrar eller kompletterar den angivna lagstiftningen.

I budgetpropositionen för 2021 lämnade regeringen förslag om att det ska införas en ny särskild förmån vid ålderdom som ska utgöra ett tillägg till den inkomstgrundade allmänna ålderspensionen och heta inkomstpensionstillägg.¹ Den 15 december 2020 biföll riksdagen förslaget² och den 1 februari 2021 trädde lagen om den nya förmånen ikraft. I samband härmed uppstod frågan hur den nya förmånen inkomstpensionstillägg ska tillämpas i förhållande till de internationella bilaterala socialförsäkringsavtal som Sverige har ingått med tredje land. Samtliga socialförsäkringsavtal innehåller en bestämmelse som anger vilken lagstiftning som avtalet är tillämpligt på avseende staterna i fråga samt någon form av skrivning som anger att avtalet också ska tillämpas på lagstiftning som ändrar, *utgör tillägg till*, sammanför eller ersätter den lagstiftningen.³

Den svenska lagstiftning som samtliga socialförsäkringsavtal ska tillämpas på är bl.a. "folkpension" (de äldre avtalen) och "inkomstgrundad ålderspension" (de omförhandlade och senare ingångna avtalen). Det betyder att om inkomstpensionstillägget kategoriseras som ett *tillägg* till inkomstgrundad ålderspension omfattas även den nya förmånen av de internationella socialförsäkringsavtalen. Med detta följer bl.a. en rätt för förmånstagare till utbetalning av förmånen även vid bosättning i avtalsstat samt en skyldighet för Sverige att snarast möjligt informera avtalsstaterna om för-

¹ Prop. 2020/21:1, Utgiftsområde 11, s. 41.

² Rskr. 2020/21:139.

³ Se t.ex. avtalet med Filippinerna artikel 2.3 vari anges att avtalet även ska tillämpas på lagar och andra bestämmelser som ändrar, utgör tillägg till, sammanför eller ersätter den lagstiftning som avtalet ska tillämpas på. (I artikel 2.1 anges att avtalet ska tillämpas på lagstiftningen om inkomstgrundade ålderspensioner och garantipensioner).

ändringarna i den svenska lagstiftningen. Däremot saknas bestämmelser i avtalen om likställande av förmåner, som skulle innebära att förmåner, inkomster, omständigheter och händelser som är likvärdiga ska behandlas på samma sätt mellan stater.

Skälen för ställningstagandet

Förmånen inkomstpensionstillägg

Enligt förarbetena är inkomstpensionstillägget ett ”tillägg till den inkomstgrundade allmänna ålderspensionen”. Förmånen ska inte ses som en del av grundskyddet, utan som ett komplement till den inkomstgrundade allmänna ålderspensionen – till inkomstpension, premiepension och tilläggs pension – för dem med låga pensioner och långt arbetsliv.⁴ Förmånsbeloppet är avhängigt fastställda inkomstgränser.

Lagtekniskt har förmånen inkomstpensionstillägg lagts till under en ny fjärde punkt i paragrafen i socialförsäkringsbalken som anger vad som är förmåner vid ålderdom. I 53 kap. 2 § punkten 1 socialförsäkringsbalken anges att förmåner vid ålderdom är allmän ålderspension i form av a) inkomstgrundad ålderspension, och b) garanti-pension. I den nya fjärde punkten har ”inkomstpensionstillägg som tillägg till inkomstgrundad ålderspension” lagts till. Därutöver har regleringen om inkomstpensionstillägget placerats i ett nytt kapitel, 74 a kap., i socialförsäkringsbalken.

De personer som har arbetat i Sverige är försäkrade för inkomstpensionstillägg. Som försäkringstid räknas år med pensionsgrundande inkomst (PGI) fram till och med det andra året före det år inkomstpensionstillägget avser. Förmånen kan lämnas till den som har en försäkringstid om minst ett år och som tar ut inkomstgrundad allmän ålderspension. Beräkningsunderlaget för inkomstpensionstillägget är inkomstgrundad ålderspension enligt socialförsäkringsbalken. Förmånen kan lämnas så länge den försäkrade är bosatt i Sverige. Inkomstpensionstillägget avkortas, beroende på när den försäkrade är född, om hen inte kan tillgodoräknas en viss försäkringstid. I förhållande till EU-rätten klassificeras inkomstpensionstillägget som en förmån vid ålderdom enligt artikel 3 i förordning 883/2004. Inkomstgrundad allmän ålderspension från andra medlemsländer kan komma att ligga till grund för beräkningen av inkomstpensionstillägget med stöd av principen om likställande. Inkomstpensionstillägget kommer att betalas ut även om den försäkrade är bosatt i ett annat medlemsland inom EU med stöd av principen om exportabilitet.

Kategorisering av inkomstpensionstillägget

Samtliga bilaterala socialförsäkringsavtal som Sverige har ingått talar om att avtalen ska tillämpas på folkpension (de äldre konventionerna) respektive inkomstgrundad ålderspension och eventuell framtida lagstiftning som ändrar, utgör tillägg till, sammanför eller ersätter den lagstiftningen. Med beaktande av hur förmånen inkomstpensionstillägg är konstruerad och beskrivs i förarbetena görs bedömningen att lagstiftningen om inkomstpensionstillägget ska ses som ett tillägg till den lagstiftning som omfattas av de bilaterala socialförsäkringsavtal som Sverige har ingått. Förmånen omfattas därför av de socialförsäkringsavtal som Pensionsmyndigheten har att tillämpa i sin administration. Detta får till följd att de personer som omfattas av något bilateralt socialförsäkringsavtal har rätt till inkomstpensionstillägg förutsatt att de i övrigt uppfyller kriterierna för förmånen. Vidare finns bestämmelser i samtliga avtal

⁴ Prop. 2020/21:1, UO 11, s. 41 f.

2021-02-12

Dok.bet. 3 (3)
Version PID180186
Dnr/ref. 1
VER 2021-96

om att rätten till eller utbetalning av inkomstgrundad ålderspension inte kan begränsas vid bosättning i annan avtalsslutande stats territorium än den där institutionen med ansvar för betalningen är belägen. I socialförsäkringsavtalen saknas dock grund för att likställa inkomstgrundad ålderspension från avtalsstat med svensk sådan pension, med undantag för konventionen med Jugoslavien. Det betyder att endast inkomstgrundad ålderspension enligt *socialförsäkringsbalken* kan ingå i beräkningsunderlaget.

Detta rättsliga ställningstagande har beslutats av chefsjuristen Lena Aronsson efter föredragning av juristen Naomi Zemack. I den slutliga handläggningen har även enhetschef Martina Irving och juristerna Johanna Kahn och Johan Schütt deltagit.

Beslutet har föregåtts av beredning med Avdelningen för myndighetsstyrning och stöd, Produktionsavdelningen och Utvecklingsavdelningen.

Lena Aronsson

Naomi Zemack